

**RYNEK PRODUKCJI DREWNA W POLSCE I WYBRANYCH
KRAJACH UE – STAN OBECNY I WYZWANIA PRZYSZŁOŚCI**

*Paweł GAJDEMSKI, Ewelina GAWĘŁ, Krzysztof GARDZIEJ,
Bartosz KLUCZYŃSKI, Mateusz ORŁOWSKI
Uniwersytet Zielonogórski
Kahreena HORTIZUELA
Azusa Pacific University*

Streszczenie: Artykuł podejmuje zagadnienie rozwoju rynku produkcji drewna oraz branży drzewnej w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej. Przedstawiony został potencjał zasobów leśnych Polski na tle innych państw wspólnoty oraz najważniejsze, wybrane aspekty wpływające na przebieg procesów rozwojowych tego sektora produkcji. Zwrócono również uwagę na strukturę własności lasów w Polsce oraz wybranych krajów Unii Europejskiej. Przeanalizowano strukturę wykorzystania środków na działalność badawczo-rozwojową, z wyszczególnieniem branż, które na tą działalność przeznaczyły najwięcej środków. Opisano trendy technologiczne w branży drzewnej w Polsce. Ponadto określono perspektywy rozwoju przemysłu drzewnego w najbliższych latach.

Słowa kluczowe: produkcja drewna, zasoby leśne, rynek drzewny

WSTĘP

Dla większości ludzi lasy kojarzą się ze spokojnym miejscem, doskonałym na niedzielne spacerki. Nawet w czasach plastiku i innych tworzyw sztucznych surowce pozyskiwane z lasów są istotnym elementem wielu gałęzi gospodarki. Świadczą o tym na przykład masowe wycinki prowadzone w lasach Ameryki Południowej, Azji lub Afryki. Brak równowagi w tego typu działaniach powoduje, że co roku zmniejsza się powierzchnia wspomnianych lasów. To pokazuje, że globalne zapotrzebowanie na drewno jest bardzo duże, a przemysł drzewny mimo upływu lat znakomicie prosperuje. Stąd niniejszy artykuł podejmuje problematykę rozwoju rynku produkcji drewna w Polsce oraz kilku krajów Unii Europejskiej w celu ukazania jego obecnej kondycji oraz perspektywy rozwoju w kolejnych latach.

ZASOBY LEŚNE ORAZ PRODUKCJA DREWNA W POLSCE I NA ŚWIECIE

W erze metalu, szkła i tworzyw sztucznych mogłoby się wydawać, że drewno nie jest już przydatnym surowcem. Okazuje się jednak, że jest to dalekie od prawdy, ponieważ surowiec ten wykorzystywany jest na dużą skalę. *„Szacuje się, że współcześnie ma ono ok. 30 tys. zastosowań: drewno i materiały drewnopochodne są wykorzystywane m.in. w budownictwie, górnictwie, energetyce, do produkcji maszyn rolniczych i przemysłowych, podłóg, mebli, płyt, papieru i opakowań, narzędzi, instrumentów muzycznych, sprzętu sportowego, zabawek czy materiałów biurowych”* [9].

Polska pod względem posiadanych zasobów leśnych zajmuje wysokie miejsce wśród producentów wyrobów z drewna w Europie. Większa część produkcji polskiego przemysłu

drzewnego trafia na rynki zewnętrzne. Na początku XXI wieku w sektorze leśno-drzewnym doszło do prawdziwej rewolucji, która zmieniła równowagę jaka panuje pomiędzy produkcją a zapotrzebowaniem na surowiec drzewny. Zmiany dotknęły również polskich producentów, czego doskonałym przykładem był rozwój mechanizacji prac leśnych [6].

Według danych Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa z 2011 roku lasy stanowią 31% powierzchni Ziemi, co stanowi około 4 mld ha. W roku 2009 na świecie pozyskano 3,29 mld m³, z czego około połowa przeznaczona była do celów opałowych. W krajach rozwijających się na kontynencie azjatyckim i afrykańskim drewno opałowe stanowiło ok. 80% ogólnej produkcji, zaś w Europie odsetek ten wynosił nieco ponad 20% [7].

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2014 roku lasy w Polsce zajmują 9403 tys. ha, co stanowi 30% powierzchni lądowej kraju. Polska należy do światowej czołówki producentów drewna. *„Głównym jego dostawcą są Lasy Państwowe, które pokrywają ponad 90% krajowego zapotrzebowania na ten surowiec. Pozyskują średnio niewiele ponad połowę miąższości drewna, które przyrasta w lesie – cała reszta zwiększa zapas na pniu. Dzięki temu zasoby drewna w Lasach Państwowych rosną – w ciągu ostatnich 20 lat zwiększyły się o prawie 500 mln m³ grubizny brutto”* [11].

W ciągu roku Lasy Państwowe pozyskują ponad 35 mln m³ drewna. Największy odsetek surowca, ok. 80%, przekazywany jest do sprzedaży hurtowej, dla przedsiębiorstw specjalizujących się w branży drzewnej, papierniczej czy meblarskiej, z czego:

- większość surowca trafia do sprzedaży w internetowym Portalu Leśno-Drzewnym,
- część sprzedawana jest firmom zajmującym się zwiększaniem mocy produkcyjnych (co ma wspierać ich rozwój),
- pozostała część surowca, która nie znalazła nabywców w Portalu Leśno-Drzewnym trafia na aukcje internetowe.

Klientami Lasów Państwowych są też indywidualni odbiorcy, którzy w głównej mierze zakupione drewno przeznaczają dla celów opałowych. Niewielki odsetek drewna, klasyfikowane jako drewno unikalnej jakości sprzedawany jest na aukcjach drewna cennego. Pozostała część surowca (ok. 1%) wykorzystywana jest przez Lasy Państwowe na własne potrzeby, np. budowa infrastruktury [11].

ZASOBY LEŚNE I RYNEK PRODUKCJI DREWNA W WYBRANYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

W Unii Europejskiej, jednym z krajów które są wiodące na rynku drzewnym jest Finlandia. Znaczną część powierzchni tego kraju (aż 70%) stanowią tereny leśne. Dla porównania w Polsce jest to wspomniane wcześniej jedynie 30% obszaru kraju. Rynek drzewny w Finlandii jest istotnym elementem gospodarki tego kraju pobudzającym ją do wzrostu. W kraju tym, silną gałęzią rynku jest przemysł celulozowo-papierniczy, będący jednym z głównych odbiorców surowca, jakim jest drewno. Lasy w Finlandii mają charakterystyczną strukturę własności. W przeciwieństwie do Polski (gdzie większość lasów jest publiczna), w Finlandii 60% powierzchni leśnej znajduje się w rękach prywatnych – lasy państwowe to przeważnie parki narodowe czy

rezerwy. Pomimo tak znaczących ilości drewna w Finlandii, kraj ten duży nacisk kładzie na import drewna z innych krajów, takich jak Rosja, Łotwa czy Estonia. Wyroby sektora leśnego stanowią 20% produktów eksportowych. Głównymi odbiorcami są Francja, USA, Niemcy, Wielka Brytania [4].

Podobnie jak u wschodniego sąsiada, w Szwecji, dominują lasy prywatne (ok. 80%). W kraju tym w przemyśle leśnym operuje 63 tysiące spółek, zatrudniających ok. 2,4 miliona pracowników, co stanowi 26% ogółu mieszkańców. „Szwecja jest czwartym na świecie dostawcą papieru, trzecim eksporterem miazgi drzewnej i drugim co do wielkości dostawcą tarcicy. Jedno stanowisko pracy w szwedzkim sektorze leśnym tworzy dalej dwa stanowiska pracy u poddostawców w sektorach takich jak przemysł maszynowy, budowlany czy transportowy lub usług IT” [5].

WYBRANE ASPEKTY ROZWOJU POLSKIEGO RYNKU PRODUKCJI DREWNA

Rozwój polskiego sektora drzewnego podobnie jak w innych krajach napotyka na problemy, do których w głównej mierze zaliczyć można hamujący wzrost podaży drewna na rynek. Kolejnym istotnym wyzwaniem, przed którym stoi polski rynek drzewny jest uwzględnienie społecznych kwestii. W tym miejscu należałoby zmienić wizerunek sposobu pozyskiwania drewna w społeczeństwie, które postrzega to przedsięwzięcie jako niszczenie lasów. Niewątpliwie ważnym wyzwaniem jest urzeczywistnienie zrównoważonego rozwoju, jaki ma miejsce w przemyśle drzewnym. Chodzi tutaj o połączenie trzech celów: ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, aby chronić zasoby. Ochrona zasobów leśnych będzie możliwa dzięki m.in. wielokrotnemu recyklingowi, wykorzystaniu drewna użytkowego, a także wprowadzeniu technologii zarówno surowco- jak i energooszczędnych, które powstają w naszym kraju, bądź też zaistnieje możliwość importu zarówno drewna użytkowego jak i wspomnianych technologii od naszych zachodnich sąsiadów – Niemiec lub z państw Skandynawskich [10].

Wspomniane zostało powyżej stwierdzenie „wprowadzanie technologii” na polskim rynku drzewnym. Niewątpliwie wprowadzenie nowej technologii wiąże się z prowadzeniem badań nad nową technologią. Wszystkie korzystne technologie oraz najnowszą wiedzę należałoby skomercjalizować, co automatycznie wiąże się z ponoszeniem dużych wydatków. Wspomniana komercjalizacja ma na celu osiągnięcie w przyszłości zysków zarówno z wprowadzenia nowych technologii oraz innowacyjnych produktów. W ostatnich latach w polskim sektorze drzewnym zauważono wzrost nakładów na innowacje, jednak skala poniesionych nakładów nadal jest niezadowalająca. W roku 2012 nakłady na innowacje wyniosły ponad 1,2 mld zł, dla porównania w roku 2010 nakłady wyniosły 960 mln zł. Najwyższe nakłady w 2012 roku na innowacyjność odnotowano w produkcji mebli gdzie przeznaczono aż 49% nakładów całego sektora, również na przemysł celulozowo-papierniczy przekazano 39% nakładów. Dla porównania pozostałe 12% zostało przyznane przemysłowi drzewnemu [2].

Największy odsetek inwestycji w sektorze drzewnym przeznaczany jest na maszyny i urządzenia, w 2012 roku przyznanych zostało prawie 73%. Z kolei w przemyśle drzewnym odsetek ten wyniósł 69%, w przemyśle meblarskim 65% i aż 83% w przemyśle celulozowo-

papierniczym. Nienapawający do optymizmu jest fakt, że w 2012 roku przeznaczono zaledwie 5,5% nakładów na badania innowacyjne i rozwój [2].

Trendy technologiczne w branży drzewnej w ostatnich latach uległy zdecydowanej zmianie. Jednym z przykładowych trendów, które determinują poszukiwania nowych rozwiązań technologicznych jest tendencja do zastępowania tradycyjnych materiałów drzewnych bardziej uszlachetnionymi produktami z drewna. Kolejnym trendem jest tendencja do zastępowania materiałów drzewnych materiałami nie drzewnymi z tworzyw sztucznych. Jedną z innowacji, która jest wprowadzana w przedsiębiorstwach, to sposób i technologia lakierowania, w której wyeliminowane zostają szkodliwe substancje chemiczne. Stosuje się również metody zabezpieczenia drewna poprzez termiczną obróbkę przed nadmierną wilgocią w celu zwiększenia odporności na grzyby i czynniki zewnętrzne. Proces termiczny to aktualnie najbardziej rozwinięta forma modyfikacji drewna [1].

Na arenie międzynarodowej polski przemysł drzewny odznacza się niewielkim zużyciem wyrobów drzewnych. Jest to spowodowane niższym poziomem technologicznym polskich producentów. W Polsce bardzo często proces produkcyjny wyrobów z drewna wykonywany jest w jednym zakładzie, począwszy od obróbki surowca, kończąc na produkcie finalnym. Natomiast w zachodnich fabrykach zaobserwować można tendencję do montażu gotowego już półproduktu i półfabrykatów. Jest to spowodowane korzystaniem z usług poszczególnych podwykonawców, co negatywnie przekłada się na poziom efektywności produkcji polskich mebli w stosunku do mebli europejskich. Wyżej przedstawiony problem jest coraz częściej zauważany w Polsce. Polscy przedsiębiorcy coraz częściej unowocześniają proces produkcyjny swoich materiałów i produktów [1].

W polskim sektorze drzewnym pod względem nowoczesnego technicznego wyposażenia liderują wytwórcy celulozy i papieru, oraz producenci płyt drewno pochodnych. Pierwsze miejsce tych dwóch producentów spowodowane jest tym, że proces technologiczny tych płyt jest ciągły i wymaga wyposażenia w linie produkcyjne ciągle unowocześniane E. Ratajczak *Innowacyjność sektora drzewnego w Polsce*, Instytut Technologii Drewna. Poznań. 2009. pp. 93..

Rodzimy sektor drzewny w połowie 2015 roku był świadkiem otwarcia trzeciej na świecie, a pierwszej w Polsce fabryki LVL, tarcica klejona z fornirów (ang. *laminated veneer lumber*). Jest to nowoczesny materiał głównie wykorzystywany jako materiał konstrukcyjny. Charakteryzuje się dużą wytrzymałością mechaniczną przy niskiej wadze, oraz zarówno wysoką, jakością jak i trwałością. Technologia produkcji w fabryce STEICO w Czarnej Wodzie należy do najnowocześniejszych na świecie. Dostawcą tej technologii była fińska firma Raute będąca światowym liderem technologii klejenia fornirów i skrawania [3].

PODSUMOWANIE

Wnioski dotyczące rynku produkcji drewna w Polsce jakie można wyciągnąć z tego artykułu, są niezwykle interesujące. Otóż poziom zalesienia w naszym kraju oscyluje w okolicach 30% co jest zbliżone do średniego poziomu na całym świecie (31%). Nakłady inwestycyjne jakie ponosi branża związana z produkcją drewna w przeważającej części przeznaczane są na nowe maszyny i urządzenia wykorzystywane w procesie produkcji. Tylko

niewielka część ogółu nakładów inwestycyjnych przeznaczona jest na innowacje, warto jednak zaznaczyć, że środki przeznaczane na badanie i rozwój stopniowo wzrastają. Najnowocześniejszym zapleczem technicznym może pochwalić się przemysł celulozy i papieru. Problemem z jakim borykają się przedsiębiorcy w tej branży jest pozycja monopolisty spółki Lasy Państwowe. Brak konkurencji jest przyczyną zbyt wysokiej ceny oraz zbyt niskiej podaży drewna na rynku w Polsce.

Jeżeli spojrzymy na europejskich liderów w produkcji drewna, uwagę zwraca pewien aspekt geograficzny. W czołówce są Szwecja i Finlandia czyli państwa położone na półwyspie skandynawskim. Wpływ na to może mieć fakt, że większość lasów w tych krajach należy do prywatnych właścicieli, dzięki czemu wszelkie działania administracyjne i biurokratyczne są ograniczone. W samej Szwecji ¼ wszystkich zatrudnionych pracuje w przemyśle drzewnym.

Nic nie wskazuje na to, aby sektor produkcji drewna miał w najbliższych latach borykać się z kryzysem. Drzewa są jednym z surowców odnawialnych, które możemy uzyskać ze środowiska, jednak okres jego odnawiania jest relatywnie długi. Pamiętając o zrównoważonym rozwoju jesteśmy w stanie zarówno dbać o środowisko jak i o zyski przedsiębiorców.

LITERATURA

1. *Analiza trendów rozwojowych w zakresie technologii i nowych myśli technicznych w Polsce, Europie i świecie dla branży drzewno-meblarskiej.* (2011). Projekt „Transfer wiedzy w regionie poprzez rozwój sieci współpracy”, realizowany w ramach Priorytetu VIII Regionalne kadry gospodarki, Działania 8.2 Transfer wiedzy, Poddziałania 8.2.2 Regionalne strategie innowacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Internet:
2. Dostępne pod FTP: http://www.rsi.org.pl/dane/download/analiza_trendow_rozwojowych-branza_drzewno-meblarska.pdf [Dec. 11, 2015]
3. M. Grabowski (2014). *Poland statement on the wood market review and prospects.* Internet: https://www.unece.org/fileadmin/DAM/timber/mis/tos/2014/Poland_2014.pdf [Dec. 13, 2015]
4. D. Jabłoński (2015). *STEICO LVL: nowoczesna technologia w przemyśle drzewnym.* Internet: <http://www.drewno.pl/artykuly/10191,steico-lvl-nowoczesna-technologie-w-przemysle-drzewnym.html> [Dec. 10, 2015]
5. P. Kierasiński (2014). *Finlandia przemysł drzewny i meblarski.* Internet: <http://4woodi.pl/pl/906/artikul-w-pdf.html> [Dec. 10, 2015]
6. P. Kierasiński (2014). *Szwecja – rynek drzewny.*
7. Internet: <http://4woodi.pl/pl/1100/68/c/szwecja-rynek-drzewny.html> [Dec. 09, 2015]
8. J. Kruk (2015). *Polski sektor drzewny w warunkach zmian na rynkach międzynarodowych* Internet: http://www.itd.poznan.pl/pl/Materia%C5%82y_konferencyjne_sklad.pdf [Dec. 06, 2015]
9. T. Moskalik, W. Nowacka, J. Sadowski, D. Zastocki, *Rynek drewna energetycznego w Polsce jako element rozwoju regionalnego, Lasy dla ludzi, ludzie dla lasów.* Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej R. 14. Zeszyt 32 / 3 / 2012. Rogów. 2012. pp. 222-230.

Management Systems in Production Engineering No 1(21), 2016

10. E. Ratajczak *Innowacyjność sektora drzewnego w Polsce*, Instytut Technologii Drewna. Poznań. 2009. pp. 93.
11. Ł. Sawa (2015). *Surowiec do wszystkiego*.
12. Internet: <http://www.sycow.poznan.lasy.gov.pl/surowiec-do-wszystkiego#.Vnkqk7bhDZ4> [Dec. 11, 2015]
13. W. Strykowski *Dokąd zmierza polski sektor leśno-drzewny w warunkach rozwoju gospodarki*.
Internet:http://www.itd.poznan.pl/pl/Materia%C5%82y_konferencyjne_sklad.pdf [Dec. 11, 2015]
14. K. Trębski (2015). Internet: <http://www.lasy.gov.pl/informacje/publikacje/do-poczytania/naturalnie-drewno>

Data przesłania artykułu do Redakcji: 12.2015

Data akceptacji artykułu przez Redakcję: 01.2016

Paweł Gajdewski, Ewelina Gawel, Krzysztof Gardziej,
Bartosz Kluczyński, Mateusz Orłowski,
Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Ekonomii i Zarządzania,
Koło Naukowe Eko-Zarządzania,
ul. Licealna 9, 65-417 Zielona Góra, Polska
e-mail: pawpixel@gmail.com, e.gawel@onet.pl,
krzysiek.gardziej@wp.pl, bartoszkuczynski1@gmail.com, mateusz_93@vp.pl,
Kahreena Hortizuela
Azusa Pacific University, Stany Zjednoczone
e-mail: lpham12@apu.edu